

หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกที่มีการระบาดอยู่ทั่วประเทศ และเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญ ส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมากมาย เช่น เป็นภาระของครอบครัว ผลต่อการเรียน ต่อการทำงานและค่าใช้จ่ายในการรับบริการการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายของครอบครัวผู้ป่วย ตลอดจนอาจทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ด้วยเหตุนี้ ปัญหาโรคไข้เลือดออก จึงเป็นปัญหาสำคัญที่เราทุกคนในสังคม ควรช่วยกันป้องกัน แก้ไข อย่างจริงจัง เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกในประเทศไทย และเพื่อลดผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพของประชาชนจากการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน จนถึงระดับชาติ และในส่วนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพร้อมเอง ก็มีผู้ป่วยซึ่งเป็นโรคไข้เลือดออกในทุก ๆ ปี ทั้งที่มีการณรงค์ ป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยการควบคุมลูกน้ำยุงลาย ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำ ยุงลาย อย่างต่อเนื่อง โดยทางคณะเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพร้อม ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ องค์การบริหารส่วนตำบลพร้อม

ดังนั้น ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพร้อมได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ร่วมมือกับทางคณะ อสม.และแกนนำสุขภาพตำบลพร้อม จัดทำสเปรย์ตะไคร้หอมไล่ยุงขึ้น ซึ่งเป็นการแปรรูปสมุนไพรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นนำมาใช้ประโยชน์ในการไล่ยุง ป้องกันยุง และแมลงอื่น ๆ กัด ประชาชนได้ใช้สเปรย์ตะไคร้หอมไล่ยุงที่ปลอดภัย ราคาถูก และยังสามารถทำได้เองในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่ายในครอบครัวอีกด้วย ซึ่งคุณสมบัติของตะไคร้หอมมีหลายอย่าง เช่น ช่วยไล่ยุง ขับเห็บ เป็นยาบำรุง (สมยศ จารุวิจิตรวัฒนา และคณะ, ๒๕๒๕) สารสำคัญในการออกฤทธิ์ไล่ยุงและแมลงของตะไคร้หอมคือ camphor (๒,๓), cineol (๔-๖) eugenol (๗-๑๐) linalool (๑๑), citronellal, citral (๘) มีการทดลองทางคลินิกใช้ในการไล่ยุง โดยทางคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ใช้ส่วนผสมของน้ำมันหอมระเหยตะไคร้หอม ๑๗% พบว่ามีฤทธิ์ไล่ยุงได้นาน ๓ ชั่วโมง สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ทดลองประสิทธิภาพป้องกันยุงกัดของครีมที่มีส่วนผสมตะไคร้หอม ๒๐% พบว่ามีฤทธิ์ไล่ยุงได้นานประมาณ ๒ ชั่วโมง ขึ้นไป (ศศิธร วสุวัตและคณะ, ๒๕๓๓, หน้า ๖๒) ในมะกรูดมีน้ำมันหอมระเหยอยู่มาก มีกลิ่นฉุน จึงสามารถนำไปไล่แมลงบางชนิดได้ เช่น มอด และมด ที่อยู่ในข้าวสาร นอกจากนี้มะกรูดยังใช้ในการไล่ยุงและกำจัดลูกน้ำได้ นำเปลือกมาตากแห้งและเผาไฟจะช่วยไล่ยุงได้ดี (www.rspg.or.th/www.learners.in.th, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

วิธีดำเนินการ

- ๑) ประชุมชี้แจงและวางแผนโครงการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ๒) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรเพื่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
- ๓) รณรงค์และประชาสัมพันธ์การใช้สมุนไพรเพื่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
- ๔) สรุปและประเมินผลโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) มีการใช้สมุนไพรในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
- ๒) อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกลดลง